

ONDERZOEK: DUURZAAMHEID IN HET THEATER

DE VERBEELDING DE BAAS

De Samenwerkende Theater Specialisten (SaTS) hebben in 2011 en 2012 onderzoek gedaan naar de mate van duurzaamheid in de Nederlandse theaters. Uit dat onderzoek is inmiddels een rapport voortgekomen, waar vooral uit blijkt dat er op dit gebied nog wat te winnen valt.

De Samenwerkende Theater Specialisten vatten het plan op om tot een onafhankelijk advies- en kenniscentrum voor technici in de theaterbranche te komen. Daarbij bleek al snel dat er een beperkt inzicht is in de beschikbare kennis over het actuele thema duurzaamheid in relatie tot deze branche. Om dat inzicht te vergroten en een beeld te krijgen van de onderwerpen waarover meer informatie en kennis gewenst is, heeft SaTS een steekproef laten uitvoeren onder een representatieve groep theaters. Het onderzoek pretendeert geen wetenschappelijke onderbouwing te geven, maar wil een richtinggevend inzicht geven in de manier waarop de theaterbranche de uitdaging om te komen tot een duurzame samenleving tegemoet treedt. Het uiteindelijke doel van SaTS is om voldoende aanknopingspunten te vinden voor richtlijnen, workshops en presentaties waarmee managers in de theaterbranche hun voordeel kunnen gaan doen.

DUURZAAMHEIDSKWALIFICATIE

De laatste jaren zijn verschillende keurmerken en kwalificatiesystemen op duurzaamheidsgebied ontwikkeld om het abstracte begrip tastbaarder te maken, zo meldt het rapport van SaTS. Tijdens het onderzoek is getoetst in hoeverre een aantal gangbare systemen bekend is bij de theaters en in hoeverre er daadwerkelijk gebruik van gemaakt wordt. We lichten er hier een paar uit. Allereerst is er de EBDP. Deze Europese richtlijn richt zich enkel op de energieprestatie van gebouwen en het hieruit voortvloeiende bekende energielabel is dan ook bij vrijwel iedereen bekend. Bij 71% van de ondervraagde theaters is het label aanwezig en bij 43% is het opstellen hiervan gecombineerd met een energie maatwerk advies (EPA-U).

Opmerkelijke bevinding in het onderzoek: het voeren van een energielabel is wettelijk verplicht voor openbare gebouwen, maar dat heeft dus nog niet geleid tot 100% aanwezigheid van de energielabels.

Als tweede 'De Green Key', een laagdrempelige 'doe het zelf' milieu doorlichtingsystematiek voor de recreatie- en entertainmentindustrie, waarmee vooral het milieubewust organiseren van de bedrijfsvoering in kaart wordt gebracht. Tijdens het onderzoek bleek dat 43% van de deelnemende theaters ermee bekend is en dat 14% aangeeft er mee te (gaan) werken. De ISO 14001 is een derde kwalificatie. Het is een standaard op het gebied van milieumanagement, die werd ontwikkeld door de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. Met behulp van een milieuzorgsysteem volgens de ISO 14001-norm kunnen de milieurisico's van de bedrijfsvoering beheerst en eventueel verminderd worden. Certificatie is niet verplicht, maar er zijn gemeenten die er om vragen bij het verstrekken van een milieuvergunning. Bij 29% van de theaters is de standaard bekend, maar geen van de deelnemers werkt ermee. Andere systemen, zoals GPR Gebouw en Breeam (het internationale zusje van Breeam), zijn volledig onbekend bij de onderzochte theaters.

Uit het onderzoek van SaTS is gebleken dat managers in de theaterwereld zelden erg hoge duurzaamheidsambities hebben. Toch blijken maatschappelijke verantwoording (64%) en idealisme (47%) belangrijkere motivators dan overheidsdwang door regelgeving (33%) en certificatie voor duurzaam inkopen (17%). Daarbij wordt wel vermeld dat operationele

DE ONDERZOEKSGROEP

De onderzochte groep theaterorganisaties levert het onderstaande gemiddelde profiel op:

- Ruim 3 zalen (3.29) met in totaal bijna 1600 stoelen, een theatercafé en een al dan niet in eigen beheer geëxploiteerd restaurant.
- Divers programma aanbod, waarin cabaret, muziek, dans en toneel van ongeveer gelijk belang (23%) zijn en waarin een beperkt filmaanbod (8%) wordt aangeboden.
- Gevestigd in panden variërend van eeuwenoude monumenten tot panden van maar vijf jaar oud.
- Ruim de helft van de theaters biedt ook ruimte voor andere activiteiten: commercieel, verhuur, congressen, sociaal cultureel etc.

kostenbesparing en verbeteringen de na te streven doelen zijn, men op imagoverbetering gehoopt wordt en CO2-reductie als bijkomstige zaak gezien wordt. Op een aantal plaatsen hebben de theaterdirecties gemeentelijke milieuconvenanten ondertekend, waardoor overheidsdruk is omgezet naar een vorm van vrijwillige samenwerking.

Kennis over duurzaamheid wordt op verschillende manieren opgedaan, zo bevestigden de deelnemers. Internet (60%) loopt voorop als kennisverstrekker, maar ook vakbladen, externe adviseurs, gemeenten en leveranciers (50%) worden vaak geraadpleegd. Financiering van duurzaamheidsprojecten gebeurt overwegend uit de beschikbare operationele middelen (72%), waarbij meestal (60%) beslist wordt op basis van een terugverdienmodel. Maar 37% van de ondervraagden gaf aan hierbij actief op zoek te gaan naar aanvullende fondsen uit subsidies en fiscale voordelen.

THEMA'S

Er zijn nogal wat aandachtsgebieden wanneer het aankomt op duurzaamheid. Energie, Water, Materialen en afval, Management, Transport en mobiliteit....stuk voor stuk thema's

waarmee al dan niet op een duurzame manier omgegaan kan worden. Allereerst 'Energie', een thema waarvan het belang van de ondervraagde theatermanagers een 8,6 krijgt bij een schaal van 1 tot 10. Toch geven de theatermanagers aan geen ambitie te hebben zich qua energieprestatie te onderscheiden. Voldoen aan de regels is voldoende en men maakt zich geen zorgen over de afhankelijkheid van de traditionele energieleveranciers. Een enkeling vindt het belangrijk te streven naar een energieneutraal concept om de gevolgen van toekomstige stijging van energiekosten te beperken. Dit uitgangspunt is terug te zien in de implementatie van duurzame energievormen in theaters. Wel wordt via collectieve inkoop breed groene stroom ingekocht (74%). Er worden overigens wel voorzichtige stappen in de goede richting gezet, maar die zijn dan wel kostengedreven. Op het gebied van verlichting bijvoorbeeld, worden de reserves tegen de toepassing van LED verlichting steeds vaker opzij gezet. Bijna alle theaters zijn bezig met proeven en pilots. Buiten het podium is de toepassing al bijna vanzelfsprekend.

MATERIAAL EN AFVAL

Het tweede in het onderzoek behandelde thema is 'materiaal en afval'. Het belang ervan is in de ogen van de theaterma-

nagers een stuk kleiner, blijktens de waardering van 5,3. Het afval wordt in 85% van de theaters gescheiden verzameld, in drie of meer afvalstromen. Het volume van de afvalstromen is echter nauwelijks in beeld. Dat leidt logischerwijs nauwelijks tot beperking van die stromen. Slechts 32% van de ondervraagden geeft aan dat duurzaamheidscriteria worden gehanteerd bij de inkoop van spullen. Informatieverstrekking gebeurt door theaters meer en meer via internet, wat invloed heeft op de verspreiding van catalogi, aanplakbiljetten en flyers. De helft van de deelnemers geeft aan zich bewust te zijn van de positieve invloed die dit heeft op het milieu, maar niemand zegt er om die reden op aan te sturen. De exploitatie van de horeca is in veel gevallen een zaak van derden. Zicht op de vermijdbare energie- en milieubelasting is er dan ook nauwelijks. Het streven naar een klimaatneutrale catering is geen aandachtspunt. Ook geven de theaters aan dat geen pogingen worden gedaan om 'cradle to cradle' decorbouw te stimuleren. Omdat men geen decorbouwer is, voelt men zich hiervoor niet verantwoordelijk.

MANAGEMENT

Thema's als 'Water', 'Transport en mobiliteit' en 'Gezondheid en welzijn' krijgen qua belang een redelijk lage beoordeling van de theatermanagers. Het thema 'Management' krijgt wat dat betreft een 6,3. Over het algemeen menen de theatermanagers (68% van hen althans) dat men een actief duurzaamheidsbeleid voert en in veel gevallen (64%) wil men dit inpassen in het streven naar Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Daarbij wordt echter geen gebruik gemaakt van een richtlijn zoals de eerder genoemde NEN ISO 14001. Het streven

naar MVO wil men delen met medewerkers en gebruikers. Als het echter aankomt op het vrijmaken van budget hiervoor, dan doet 38% dat. In 12% mag het ten koste gaan van het operationeel bedrijfsresultaat. Geen van de theaters maakt gebruik van 'groenfinanciers'. In 12% van de theaters wordt – als onderdeel van het jaarverslag – een duurzaamheidsverslag gemaakt. Het belang van het thema toekomstwaarde krijgt de waardering 6,1 van de managers. Het beheer is vooral gericht op in stand houden. De resultaten daarvan worden over het algemeen als ruim voldoende beschouwd. Managers van de ondervraagde theaters blijken slechts een bescheiden ambitie te hebben als het gaat om toekomstgericht omvormen van hun theater.

Er zijn nogal wat mogelijkheden om in een theater aan de gang te gaan met duurzaamheid en uit het door SaTS gepubliceerde rapport blijkt dat op dit gebied heel wat kansen blijven liggen. Dat geldt ook voor mogelijk te treffen maatregelen die weinig kosten en moeite zouden vergen. Er zijn verschillende methodes om met een zogenaamde quick scan de mogelijkheden voor verduurzamingsmaatregelen in beeld te brengen. SaTS kan betrekkelijk eenvoudig bij theatergebouwen en –organisaties doorlichten met GPR gebouw. Met een thematische workshop kan een bijdrage worden geleverd aan het bewustwordingsproces, wat verdere stappen zou kunnen vergemakkelijken. Kijk voor meer informatie op www.samenwerkendetheaterspecialisten.nl ■